

Tatrzański Park Narodowy i Park Narodowy Berchtesgaden – studium porównawcze zagospodarowania turystycznego

Marzena Prus

ARTYKUŁY / ARTICLE

Streszczenie. W artykule porównano wybrane elementy zagospodarowania turystycznego dwóch górskich parków narodowych: Tatrzańskiego i Berchtesgaden, w szczególności zaś bazę noclegową, bazę gastronomiczną, rozkład najpopularniejszych szlaków turystycznych, położenie punktów informacji turystycznej, parkingów, kolejek linowych, infrastruktury narciarskiej. Poszczególne elementy zagospodarowania turystycznego zostały przedstawione w konfrontacji z wyznaczonymi w obu parkach strefami ochrony przyrody.

Słowa kluczowe: zagospodarowanie turystyczne, parki narodowe, Tatrzański Park Narodowy, Park Narodowy Berchtesgaden

Abstract. Tatra National Park and Berchtesgaden National Park – a comparative study of tourist facilities. The elements distinctive for Tatra and Berchtesgaden National Parks include principally: tourist accommodation, food service, tourist information points, parking areas, cableways, ski infrastructure. Both considered national parks are abundant with public and environmental accommodation facilities, which operate all year or seasonally. Additionally, this article takes into consideration accommodation prices per night and catering services. Essential elements of tourist development include mountain trails, which lengths in both parks are similar. However, the network of tourist information points is found to be denser in Berchtesgaden than in Tatra National Park. Mountain cableways and ski infrastructure are also considered in this study as most typical elements of tourist facilities. Finally, the distribution of all infrastructure and facilities is challenged with existing protected zones in both considered parks.

Keywords: tourist facilities, national parks, Tatra National Park, Berchtesgaden National Park

Wstęp

Park Narodowy Berchtesgaden (PNB) jest jedynym parkiem narodowym w Niemczech położonym na obszarze o charakterze wysokogórskim. Tatrzański Park Narodowy (TPN) jest analogicznym przypadkiem w Polsce. Oba parki posiadają zbliżoną powierzchnię (TPN – 21 197 ha, PNB – 20 808 ha) oraz podobne wysokości bezwzględne. W obu parkach wydzielone zostały trzy strefy ochrony przyrody: w TPN strefy ochrony ścisłej, częściowej i krajobrazowej, natomiast w PNB strefy Kernzone (strefa centralna), permanente Pflegezone (strefa ciągłej ochrony) oraz temporäre Pflegezone (przejściowej ochrony).

Celem artykułu jest porównanie wybranych elementów zagospodarowania turystycznego dwóch parków narodowych: Tatrzańskiego i Berchtesgaden, w szczególności zaś bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, szlaków turystycznych, położenia punktów informacji turystycznej, parkingów, kolejek linowych, infrastruktury narciarskiej, w konfrontacji z strefami ochrony przyrody.

Zagospodarowanie turystyczne parków narodowych opisali m.in. Kurek (2007); Kowalczyk, Derek (2010); zaś zagospodarowanie turystyczne PNB m.in. Kurek (2004, 2007), Nationalpark-

plan (2001); zagospodarowanie turystyczne TPN m.in.: Partyka (2002); Ptaszycka-Jackowska (2007); Kiryluk (2005); Śliwiński (2010). Ruch turystyczny w TPN omawiają: Pociask-Karteczka, Baścik (2007); Baścik et al. (2007); Czochański (2002); Czochański, Szydarowski (2000).

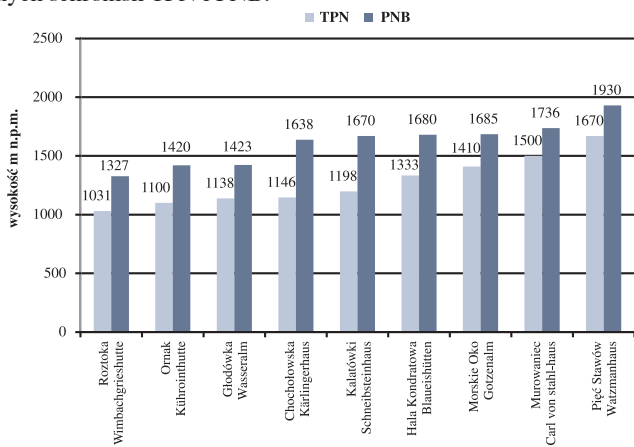
Zagospodarowanie turystyczne TPN i PNB

W bieżącym opracowaniu wzięto pod uwagę 9 ogólnodostępnych obiektów noclegowych w TPN: 8 schronisk górskich oraz 1 hotel górski. Obecnie na terenie PNB funkcjonuje 9 ogólnodostępnych schronisk górskich oferujących usługi noclegowe. Ryc. 1 obrazuje położenie obiektów bazy noclegowej w TPN (A) oraz PNB (B) na tle stref ochrony przyrody.

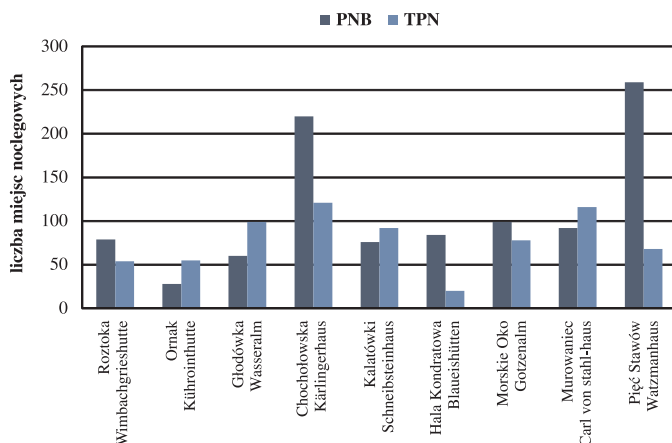

Ryc. 1. Schroniska ogólnodostępne w TPN (A) i PNB (B) na tle stref ochrony przyrody
Fig. 1. Mountain hostels available to the general public in Tatra National Park (A) and Berchtesgaden National Park (B) as compared with protected zones

Najwyżej położone schronisko ogólnodostępne w TPN to „Pięć Stawów” (1 670 m n.p.m.), natomiast w PNB Watzmanhaus (1 930 m n.p.m.). Schroniska w PNB położone są średnio na wysokości 1 612 m n.p.m., natomiast w TPN na 1 281 m n.p.m. Ryc. 2 prezentuje położenie ogólnodostępnych schronisk TPN i PNB.

Ryc. 2. Położenie schronisk w parkach narodowych: Tatrzańskim i Berchtesgaden (m n.p.m.)
Fig. 2. Location of mountains hostels within Tatra National Park and Berchtesgaden National Park (meters AMSL)

Ryc. 3. Liczba miejsc noclegowych w ogólnodostępnych schroniskach TPN i PNB

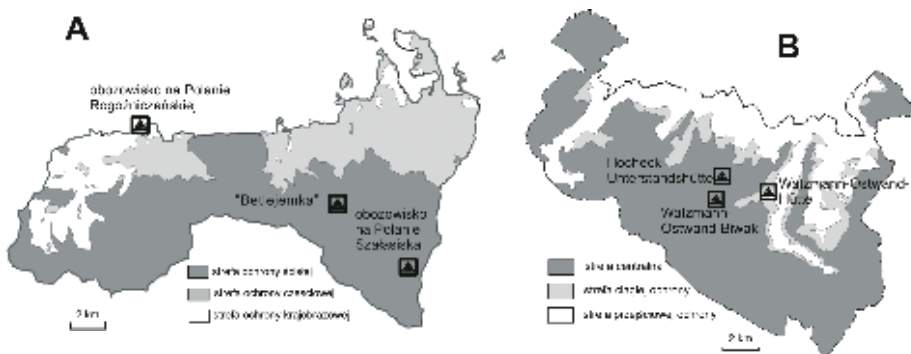
Fig. 3. The number of beds in mountain hostels available to the general public located within Tatra National Park and Berchtesgaden National Park

Ryc. 3 prezentuje liczbę miejsc noclegowych w ogólnodostępnych schroniskach TPN i PNB, uszeregowanych zgodnie z wysokością n.p.m. Liczba dostępnych miejsc noclegowych wynosi 997 w PNB i 703 w TPN, zaś średnia liczba miejsc przypadająca na jeden obiekt to odpowiednio 111 i 78. Schroniska w TPN wyróżniają się całorocznym charakterem użytkowania, w przeciwieństwie do schronisk w PNB, które w większości przypadków są obiektami sezonowymi, dostępnymi w okresie od maja do października (w okresie zimowym jedynie dla grup, po wcześniejszym uzgodnieniu). Spośród wszystkich schronisk w PNB jeden jest obiektem całorocznym (Carl-von-Stahl-Haus), zaś kolejne dwa mają pomieszczenia dostępne w zimie (Watzmannhaus, Wasseralm). Średnia cena noclegu w TPN wynosi 40 zł. W PNB ceny są wyższe i mocno zróżnicowane, średnia cena noclegu wynosi w przeliczeniu 91 zł, zaś głównym czynnikiem wpływającym na cenę jest rodzaj własności. W schroniskach prywatnych wynosi ona 117 zł (wliczone wyżywienie). W pozostałych schroniskach średnia cena noclegu jest o 60% niższa – wynosi w przeliczeniu 73 zł oraz nieuzależniona jest od wielkości schroniska, rośnie jednak nieco wraz z wysokością n.p.m. – o ok. 3,4 zł na 100 m.

W obu parkach narodowych, oprócz ogólnodostępnych obiektów noclegowych, znajdują się również obiekty noclegowe środowiskowe dostępne dla wspinaczy i grotolazów (w TPN przede wszystkim dla zrzeszonych w PZA). Ryc. 4. przedstawia środowiskową bazę noclegową: PZA w TPN oraz DAV w PNB.

Obiekty użytkowane przez PZA w TPN to: obozowiska namiotowe Szałasiska (dolina Rybiego Potoku) oraz Polana Rogoźniczańska (Kiry) (użytkowane od połowy czerwca do sierpnia) oraz całoroczne schronisko „Betlejemka” na Hali Gąsienicowej (1510 m n.p.m., 20 miejsc noclegowych). W PNB takimi obiektami są należące do DAV (Deutscher Alpenverein): schronisko w St.Bartholomä Watzmann-Ostwand-Hütte (618 m n.p.m., 40 miejsc noclegowych, użytkowane od kwietnia do listopada) oraz dwa całoroczne schrony biwakowe w masywie Watzmann: Watzmann-Ostwand-Biwak (2 380 m n.p.m., 10 miejsc noclegowych) oraz Hocheck-Unterstandshütte (2 653 m n.p.m.).

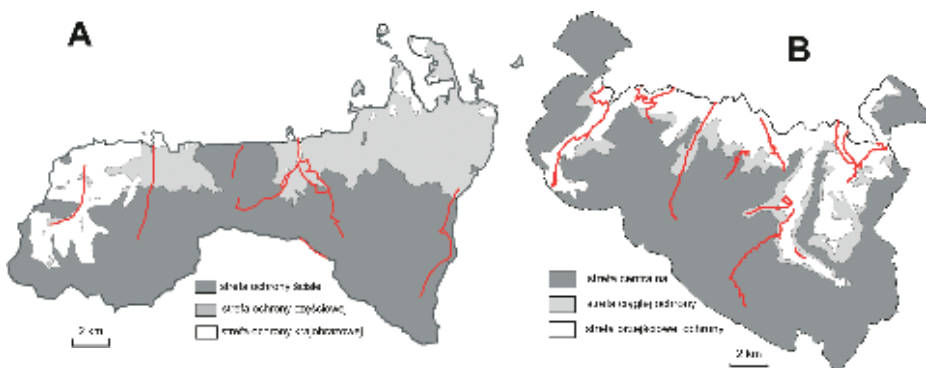
Zarówno w TPN i PNB wyróżnić można bazę gastronomiczną: otwartą i w obiektach noclegowych oraz całoroczną i sezonową. W TPN wszystkie schroniska górskie oraz hotel górski oferują usługi gastronomiczne. Dodatkowo w okresie letnim funkcjonują sezonowe obiekty

Ryc. 4. Obiekty noclegowe PZA w TPN (A) oraz DAV w PNB (B)
Fig. 4. PZA accommodation facilities in TPN (A) and DAV accommodation facilities in PNB (B)

gastronomiczne: m.in. w dolinie Strążyskiej, na Włosienicy oraz bacówki. PNB oferuje usługi żywieniowe w schroniskach oraz samodzielnych obiektach gastronomicznych, np. Wimbachschloss, Saletalm, St.Bartholomä.

Istotnym elementem zagospodarowania turystycznego parków narodowych są szlaki turystyczne. Długość szlaków turystycznych w obu parkach jest zbliżona – w PNB wynosi 236 km, natomiast w TPN – 275 km. Gęstość sieci szlaków turystycznych wynosi 11,341 m/ha w PNB (Nationalparkplan... 2001) oraz 12,97 m/ha w TPN. Najliczniej odwiedzanymi szlakami w TPN są: szlak nad Morskie Oko, szlak na odcinku Kiry – schronisko na Hali Ornak oraz szlak na Kalatówki (Pociąg Karteczka, Baścik 2007). Według Czochańskiego (2002) największy ruch turystyczny na obszarze TPN notowany jest na odcinkach szlaków: Palenica Białczańska – Morskie Oko, w Dolinie Kościeliskiej, Kuźnice – Hala Kondratowa, Dolina Chochołowska, przeł. Liliowe – Kasprowy Wierch, Dolina Jaworzynki, Kuźnice – Boczań, Hala Kondratowa-Giewont, Dolina Strążyska. Najliczniej odwiedzane szlaki w PNB (Nationalparkplan... 2001) oraz w TPN (Czochański 2002) przedstawione zostały na ryc. 5.

Ryc. 5. Najliczniej odwiedzane szlaki w TPN (A) oraz w PNB (B)
Fig. 5. The most-visited mountain trails in TPN (A) and PNB (B)

Ruch turystyczny w PNB ma charakter masowy zwłaszcza nad Jeziorem Königssee i na obszarze Jenner/Gotzen oraz w niektórych dolinach (Kurek 2007). Na terenie PNB poruszać się można rowerem na odcinkach szlaków: Hinterbrand – Schneibsteinhaus, Pfeiffenmacherbrücke – Eckau, Hinterbrand – Gotzenalm, Wimbachbrücke – Kühroint, Hammerstiel – Kühroint. Szlaki rowerowe w TPN obejmują odcinki: Murowanica – Siwa Polana, Siwa Polana – Polana Chochołowska, Kuźnice – Polana Kalatówki, Dolina Suchej Wody – Murowaniec, Małe Ciche – Wierch Poroniec – Tarasówka, Małe Ciche – Murzasichle.

Ryc. 6. Rozmieszczenie punktów Informacji Turystycznej w parkach narodowych: Tatrzańskim (A) i Berchtesgaden (B)

Fig. 6. Tourist Information Points in Tatra National Park (A) and Berchtesgaden National Park (B)

Sieć punktów informacji turystycznej (ryc. 6) jest bardziej rozbudowana w PNB, w którym znajdują się one w sześciu miejscach (Berchtesgaden, Hintersee, Kühroint, Wimbachbrücke, Engert, St. Bartholomä). Punkty informacyjne TPN znajdują się w Zakopanem oraz w Dolinie Kościeliskiej.

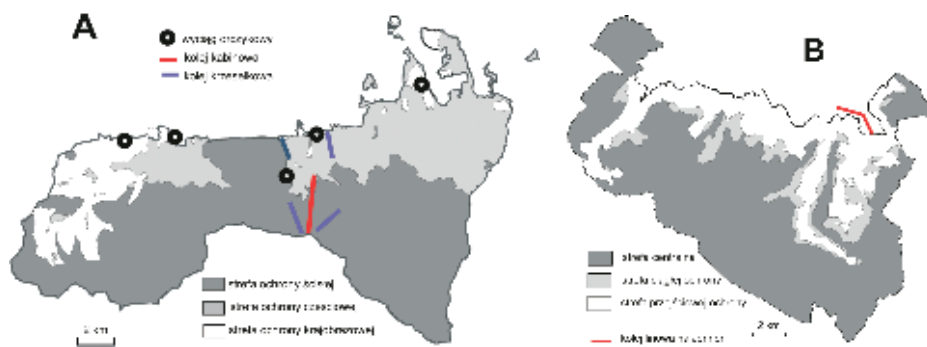
Na terenie TPN działają parkingi: Kiry, Dolina Małej Łąki, Jaszczurówka, Dolina Filipki, Wierch Poroniec, Palenica Białczańska, Łysa Polana. Na terenie PNB nie ma parkingów. Do parku wjechać mogą samochody ze specjalnym zezwoleniem. Płatne parkingi znajdują się przy granicy parku narodowego, przy głównych szlakach wejściowych (Hinterbrand, Königssee, Hammerstiel, Wimbachbrücke, Klausbachtal). Rozmieszczenie parkingów przedstawia ryc. 7.

Ryc. 7. Rozmieszczenie parkingów w TPN i jego najbliższej okolicy (A) oraz w okolicach PNB (B)

Fig. 7. Parking areas within TNP (A) and BNP (B) and in their vicinity

Infrastruktura narciarska w TPN znajduje się w rejonie: Kotła Gąsienicowego i Goryczkowego, Polany Kalatówki, Nosala, Polany Błociska, Kir, Polany Biały Potok. Kompleks narciarski, znajdujący się w centrum TPN, obejmuje kabinową kolej linową na Kasprowy Wierch, dwie koleje krzesłkowe oraz 6,1 km przygotowanych tras narciarskich (Śliwiński 2010). Kolej linową na Kasprowy Wierch (1 987 m n.p.m.) zbudowano w latach 1935-36. Od 2007 r. zwiększono jej przepustowość w okresie zimowym z 180 do 360 osób/h. Górna stacja kolejki znajduje się na wysokości 1 959 m n.p.m., długość trasy wynosi 4 291 m, różnica poziomów 936 m, zaś średnie nachylenie 22%. Według Skawińskiego (2006) kolej krzesłkowa w Kotle Gąsienicowym funkcjonuje od 1962 r., natomiast w Dolinie Goryczkowej od 1968 r. Na terenie PNB nie znajdują się wyciągi narciarskie ani koleje linowe. Przy północno-wschodniej granicy parku znajduje się jednak kolej linowa na Jenner (1 874 m n.p.m.) zbudowana w latach 1952-53 (górną stacją na wysokości 1 802 m n.p.m., długość trasy 3 320 m, różnica poziomów 1 170 m, średnie nachylenie 35%). Według Nationalparkplan...(2001) pomimo tego, że infrastruktura narciarska leży poza parkiem narodowym, jednak zauważa się jej negatywny wpływ również wewnątrz jego granic. Infrastruktura narciarska przedstawiona została na ryc. 8.

Ryc. 8. Rozmieszczenie infrastruktury narciarskiej na terenie TPN (A) i PNB (B)
 Fig. 8. Ski infrastructure in TPN (A) and PNB (B)

Podsumowanie

Elementami zagospodarowania turystycznego występującymi w parkach narodowych Tatrzańskim i Berchtesgaden są przede wszystkim baza noclegowa i gastronomiczna, szlaki turystyczne, punkty informacji turystycznej oraz parkingi. Na obszarze obu parków występują obiekty noclegowe ogólnodostępne i środowiskowe oraz całoroczne i sezonowe. Baza ogólnodostępnych schronisk w obu parkach różni się przede wszystkim charakterem użytkowania oraz średnią wysokością położenia n.p.m. Istotnym elementem zagospodarowania turystycznego są szlaki turystyczne, których długość jest w obu parkach zbliżona. Sieć punktów informacji turystycznej jest bardziej rozbudowana w PNB. TPN posiada na swoim terenie infrastrukturę narciarską oraz kolej linową – takie elementy zagospodarowania turystycznego nie występują w PNB. Na obszarze TPN znajdują się ogólnodostępne drogi i parkingi, zaś w przypadku PNB parkingi zlokalizowane są poza jego granicami.

Literatura

Baścik M., Czubernat S., Pociask-Karteczka J. 2007. *Tendencje ruchu turystycznego na obszarze TPN w latach 1993-2006*. W: Pociask-Karteczka J., Matuszczyk A., Skawiński P. (red.) Stan i perspektywy rozwoju turystyki w TPN. Studia i Monografie 46. Kraków-Zakopane: 121-128.

- Czochański J. 2002. *Ruch turystyczny w Tatrzańskim Parku Narodowym* W: Partyka J. (red.) Użytkowanie turystyczne parków narodowych, Ojcowski PN, Ojców: 385-404.
- Czochański J., Szydarowski W. 2000. *Diagnoza stanu i zróżnicowanie przestrzenno-czasowe użytkowania szlaków turystycznych w TPN*. W: Czochański J., Borowiak D. (red.) Z badań geograficznych w Tatrach Polskich. Prace Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk: 207-227.
- Kiryłuk H. 2005. *Walory i atrakcje turystyczne obszarów przyrodniczo cennych*. W: Poskrobko B. (red.) Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych. WSE, Białystok: 42-43.
- Kowalczyk A., Derek M. 2010. *Zagospodarowanie turystyczne*. PWN, Warszawa.
- Kurek W. 2004. *Turystyka na obszarach górskich Europy*. IGiGP UJ, Kraków.
- Kurek W. 2007. *Górskie parki narodowe Europy (wybrane zagadnienia)*. W: Pociask-Karteczka J., Matuszczyk A., Skawiński P. (red.). Stan i perspektywy rozwoju turystyki w TPN. Studia i Monografie 46. Kraków-Zakopane: 36-42.
- Nationalpark Berchtesgaden-Nationalparkplan z dn. 30.03.2001.
- Partyka J. 2002. *Turystyka w polskich parkach narodowych*. W: Partyka J. (red.) Użytkowanie turystyczne parków narodowych. Wyd. Ojcowski PN, Ojców: 145-152.
- Pociask-Karteczka J., Baścik M. 2007. *Maksimum: sierpień, Morskie Oko*. Tatry nr 1(19): 56-58.
- Ptaszcka-Jackowska D. 2007. *Turystyka na przyrodniczych obszarach chronionych*. W: Kurek W. (red.) Turystyka. Warszawa: 335-336.
- Skawiński P. 2006. *Ochrona i udostępnianie TPN*. W: Krzan Z. (red.) Przyroda TPN a Człowiek. 3 Człowiek i środowisko. Materiały III Ogólnopolskiej Konferencji: Przyroda TPN a Człowiek, 13-15.10.2005. Zakopane: 27.
- Śliwiński A. 2010. *Stan i perspektywy rozwoju zagospodarowania turystycznego w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Praca magisterska. IGiGP UJ. Kraków.
- Berg und Tal, Tourismusregion Berchtesgaden-Königssee. 2009. PDF.
www.nationalpark-berchtesgaden.bayern.de
www.pza.org.pl; www.kasprowywiech.pl; www.koenigssee.berchtesgadeninfo.de
www.tpn.pl

Marzena Prus

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
marzena.prus@uj.edu.pl